

de ene stad
vergebragt op
woning; al is
kaart dan ook
roschopisch on-
den.
ak wordt aan-
besmetting van
let waarnaem-
bracht, dan is
lat ook de ge-
ke kleine, schier
orden bewerk-
geen voorstan-
zijn ervaring
langer aangast
aan. Tweemaal
de ziekte niet
de Homoeopaten
oral tijdens de
de spreker onder
van wie een
zagen de zaak
at werd geroe-
e karakter der
chreef, ook in
geneesmiddelen
faalden. Oude-
cloudeeren tot
indere genees-
dat God de
een heerlijke
n nood en de

an onbevoor-
Homoeopathie
gen te trekken.
geenen, door

a wees de spr.
omoeopathisch
bij Bazil, een
hijnselen van
e Prof. Hoff-
eekundig ge-
verrichtten de
overleden aan

len overleden
ek de man te
n-vergiftiging.
opathen, chof-
de verschijn-
ook de ziekte
vorden.
bleek bij de
in Hamburg,
men in alle
de, kwamen
t kleine Ho-
burg. In het
dienten opge-
der behan-
e 317 lijders,
g geval voor-
n slechts 13.

pathische be-
pCt. van de

er nog geen
lat zij tot het
pathie dwind-
den ontkend.
n maken dan
a om er maar
bekendheid,
sais, Marchal
off, Prof. Pu-
dr. Naumann,
fansen, Kurt
Prof. Eschen-
fir John For-
be, Wilson
riktowe, Ma-
rger, Brunton

n, erkennen
methode, die

ker woorden
mer wenscht
den wereld-
Dr. Mersch

k mij, als gij,
is, met de
de medische

s aldus uit:
een andere
dit oogen-
de tot de
eenige proe-
dosis *Bella-*
de proeven
homoeopathie."
beroemde

le medische
de gegevens
de Homoeo-

gissen, wan-
athie afmat,
iet. In Ame-
atische doc-
talen; 18
hoogleera-
lijnen voorts
in de Staats-
Michichan
n eene Ho-

niet langer,
en machtig
niet langer
ek mag ge-

zen systeem,
enkele stof-
past op het
vetschap.
hische me-
e plaats de
esmiddelen
ar vroeger
rschillende
a, dank zij
Allopathen
epten waar

Homoeopaat
op zieke
el smarte-
n de zie-
laatste zijn
ek beperkt,
eel ruimer
de infectie
n, en wij

dan ook de genezing door kleine hoeveelheden
geneesmiddel zien te bewerken.

In de vierde plaats wordt behoorlijk boek
gehouden van de werking van verschillende ge-
neesmiddelen, en worden zoodoende voortref-
lijke gegevens omtrent die uitwerking verzameld.
Thans komt de spreker tot de vraag: is nu
een leerstoel voldoende? Het Homoeopathische
Maandblad zegt een, en wenscht een gansche
faculteit. Ware zoo iets bereikbaar, dan zou de
spreker dit ook wenschen. Doch dadelijk noo-
dig acht hij 't niet. De Homoeopaten zeggen:
zie naar Buda-Pesth, en ge zult uw denkbeeld
van een leerstoel wel opgeven. In Buda-Pesth
werd een leerstoel opgericht, en druk door de
studenten bezocht. Doch de studenten onder-
vonden daarvan bij hunne examens zóóveel na-
deel van de Allopathische professoren, dat weldra
niemand hunner meer bij den Homoeopaat op
college kwam.

Doch wat geschiedde daarna? De studenten
bleven weg, doch uit alle landen kwamen de
gediplomeerde doctoren naar Buda-Pesth, om
de Homoeopathie te bestudeeren.

Maar aan onze universiteiten is zulk een im-
moreele pressie niet denkbaar.

Dan is er nog iets.
De Homoeopathie is geen afzonderlijke
wetenschap.

De medische faculteit is niet ongelijk aan hen
die op een huis hebben toe te zien. Ons
lichaam noemt de Heilige Schrift een *tabernakel*,
een huis. Hoe dat huis is gebouwd, leert ons
de *anatomie*; hoe er in geleefd wordt de
physiologie. Als er in dat huis nu iets hapert
of van strek raakt, is de *pathologie* noodig om
te zien wat het is; en eindelijk komt ter beant-
woording van de vraag hoe het weer in orde
komen moet, de *therapeutiek* aan de orde.

Dit laatste gebeurt weer door twee afzonder-
lijke vakken. Is er iets niet in orde dan komt
de *chirurgie*; wordt er niet goed in het lichamelijk
huis geleefd, dan komt de *diëtetiek*.

Nu is het duidelijk, dat alles op de therapeutiek
aankomt. Al het andere is slechts hulpmiddel.
De vraag, hoe het verstoord weer in orde te
brengen is natuurlijk de gewichtigste; en over
die vraag loopt het verschil.

De voorafgaande vakken blijven alsoo gelijk,
en eerst in de therapeutiek gaat de kloof; al
voegt spreker er dadelijk bij, dat de Homoeo-
pathie b. v. ook in den pathologie meer met
het spiritueuse rekent, dan de Allopathie. Zij
rekent niet enkel met de stof, maar ook met
de stemming, met den gemoedstoestand, met
het temperament van den lijder enz.

Spreker licht een en ander nader toe met het
beeld van een huis, waar bij verbouwing of
verbetering verschillende vakmannen aan den
arbeid moeten, maar over de vraag, op wat
wijze de verbetering moet worden aangebracht,
beslist wordt door den bouwmeester.

Daarop komt de inleider tot de vraag: heeft
nu onze Universiteit reden om een leerstoel in
de Homoeopathie op te richten?

Allereerst wil spr. doen uitkomen dat in zulk
een leerstoel geen partij kiezen voor de ene
of de andere methode zou moeten worden gezien.
Tot partijen kiezen hebben we geen recht, tenzij
het uit onze beginselen volgde, en dat is niet
aangevoerd. Dat aan te toonen kan niet gefor-
ceerd worden; evenmin kan men decreteren dat
het op de lijn onze beginselen ligt.

Maar wel kan met zulk een leerstoel worden
voorzien in een leerme, die op dit oogenblik
in ons medisch onderwijs voorkomt, wij men geen
onderwijs in de Homoeopathische methode geeft.

Het oprichten van twee leerstoelen, de ééne
voor de Allopathische en de ander voor de Ho-
moopathische methode, zou spr. op zichzelf toe-
jauchen; maar nu dat niet onder ons bereik ligt,
acht hij een Homoeopathische leerstoel het eerst
aan de orde.

Als aanbeveling daarvan zij in de eerste plaats
gezien op de sympathie die de Homoeopathie
onder onze geestesverwanten vindt. Die sympathie
heeft haar oorzaak in de eerste plaats in het
feit, dat vele doctoren over het algemeen min
of meer ruw optreden, en niets gevoelden voor
en van den zieken, waarin onze lijders vaak
verkeeren. Hun ongelof heeft het christenvolk
van hen vervreemd, dat daarentegen in de man-
nen der Homoeopathie meermalen geneesheeren
vond, die aan zijn heiligste en innigste belangen
niet vreemd waren.

Dan ook waren de geneesheeren zoo duur,
de rekeningen vaak zoo hoog, zoodat men met
de Homoeopathie heel wat goedkoper uitkwam.

Tewijl in de derde plaats de goede resul-
taten der Homoeopathische methode velen aan-
trokken.

Vandaar komt het, dat men ook onder de
onzen vaak een Homoeopathische huisapotheek
vindt, waarmee men zichzelf helpt; een wijze
van doen die spr., als regel genomen, afkeurt,
wij zij elke wetenschappelijke waarborg mist en
gevaarlijk is.

Neen, een wetenschappelijke beoefening moet
er komen.

Daarom bepleit spr. de oprichting van een
leerstoel. De financiële kosten zijn niet te hoog,
kostbare laboratoria zijn niet noodig; men zou
wellicht het Gereformeerde ziekenhuis te Am-
sterdam bereid vinden, de toepassing der methode
toe te laten, en na volbrachte studie zou een
diploma moeten worden afgegeven.

Maar nu de hoogleeraar.

Hij zou een man moeten zijn die niet alleen
beschikte over hooge wetenschappelijke talen-
ten; maar die ook soliede wetenschappelijke
Homoeopathische opleiding achter zich had.

Een man voorts, die de gave van doceren bezat;
een eindelijk een man die, voor wat de onder-
stellingen en uitgangspunten der medische wet-
enschap aangaat, geheel accoord ging met de
Gereformeerde beginselen onzer Universiteit.

Geen gevaarlijke proefnemingen zou spreker
welken genomen zien. De man, die op dien
leerstoel plaats zou nemen, moest in alle opzichten
voor zijn belangrijke taak ten volle berekend zijn.

Zijn beoefening zou alomtegenwoordig, brengt
spreker de volgende stellingen onder de aandacht
der vergadering:

1. Dat onder *Homoeopathie* te verstaan is,
een wetenschappelijke therapeutische me-
thode, die ook in ons land behoort gedoe-
ceerd te worden.
2. Dat, nu de Overheids-universiteiten hier
te lande dit vak niet doceren, onze uni-
versiteit aan de wetenschap en aan de
kranke menscheit een belangrijken dienst
zou bewijzen, indien zij deze leerme kon
aanvullen.
3. Dat de Vrije Universiteit van deze zijde
het Medisch onderwijs zou kunnen opvat-
ten, zonder boven haar financiële krach-
ten te gaan.
4. Dat hiervoor noodig zou zijn, een kathed-
oor voor de pharmacodynamica en therapeu-
tiek; een ziekenhuis; en het uitrusten van
een diploma.
5. Dat de man, die hiervoor benoemd werd,
een volledige, wetenschappelijke homoeo-

pathische opleiding zou moeten hebben
genoten, en voorts de hoogere wetenschap-
pelijke talenten, en de gave van doceren
zou moeten bezitten.

6. Dat de te benoemen geneeskundige, be-
paaldelijk voor wat aangaat de onderstel-
lingen en uitgangspunten der medische
wetenschap, accoord zou moeten zijn met
de Gereformeerde beginselen onzer Uni-
versiteit.

Nadat de levendige toelichtingen, die den
spreker ten deel vielen, bedaad waren, gaf de
Voorzitter gelegenheid tot gedachtenwisseling
over het onderwerp.

Daarvan maakt Prof. Woltjer gebruik, om te
vragen, of de natuur wellicht eenige ving-
wijzing geeft ten opzichte van de ene of andere
geneesmethode. Men zou kunnen vragen wat
het zieke vee bijv. doet om genezing te vinden.

Overigens zou Prof. Woltjer gaarne vernemen
welke leerlingen de inleider verwacht, wanneer
zulk een leerstoel aan de Vrije Universiteit zou
worden opgericht. Als het hier gaat zoodat
Buda-Pesth, zouden de leerlingen allengs ver-
dwijnen.

Dr. Kuypert antwoordt, dat het ook hem wens-
schelijk voorkomt een onderzoek in te stellen
naar de wijze, waarop het zieke vee gene-
zing zoekt. De vrees, dat een leerstoel hier
de studenten zou verliezen, deelt spr. niet. Onze
studenten zijn voor geen klein gerucht vervaard.
Ze toonen het, dat ze onze juridische faculteit
niet schuwen, al moeten ze ook aan andere
Academiën examen doen. Daarbij, ook hier
zouden gediplomeerde geneesheeren komen, ten-
einde van de Homoeopathische lessen partij te
trekken; en zoo zou onze Universiteit in steeds
wijder kring sympathie verwerven.

Daarmede wordt de discussie gesloten.

De Voorzitter deelt med, dat het aan de orde
gestelde punt sekerlijk de aandacht van heeren
Directeuren zal bezighouden. Den inleider be-
gijft hij dank voor de wijze, waarop deze dit
gewichtige onderwerp behandelde. Wanneer
iemand, hier de zaal binnenkomende, den inleider
had gehoord, zou hij waarschijnlijk hebben ge-
dacht naar een medisch hoogleeraar te luisteren.

De Homoeopathie onder de onzen zoodoel aan-
hang vindt, wenscht spreker niet alleen toe te
schrijven aan goedkoopte enz., maar ook aan
het feit, dat deze geneesmethode tot twee malen
toe in des Heeren hand het middel was, om
Dr. Kuypert van een ernstige ziekte te doen her-
stellen (*Toelichtingen*).

Prof. Rutgers stelt nu bij de omvang voor
een collecte te houden voor het Studiefonds.
Dat is een van onze oude, goede gewoonten, die
men niet moet afschaffen. Zij redeneeren aldus:
De handhaving van den kerkdienst enz., kan het
best geschieden door de kerk zelf. De historie
bewijst, dat, als de Overheid in dezen
optreedt, zij in den regel aan den verkeerde
kant gaat staan en bijna altijd kwaad doet. Het
is dus veel verstandiger dat zij zich onthoudt.
En omdat nu tot bereiking van een voorgesteld
doel natuurlijk altijd de beste middelen moeten
gebruikt worden, zoo moet ook hier gedacht
worden aan het beste middel, dat de Overheid
gebruiken kan, n. l. onthouding. »De hand
houden aan» moet dus hier worden opgevat,
alsof er stond: »de hand afhouden van.» En
evenzoo wordt dan al het volgende in zijn te-
geende omgezet.

Zulke uitlegging wordt gegeven door ernstige
mannen, die het blijkbaar ook ernstig meenen.
Toch is het eigenlijk slechts een spelen met
woorden; waarvoor letterlijk niets is aan te voe-
ren, dan dat men het gaarne aldus lezen zou.

Immers, wanneer we in het deel van het arti-
kel, door ons bedoeld, woorden lezen als »hand-
haven», »weren», »uitroepen», »te gronde
werpen», »doen prediken», dan gaat het niet aan,
alle die zeer actieve begrippen ter zijde te stel-
len, en te beweren, dat onthouding der Over-
heid met dit artikel overeenkomt.

Trouwens ook uit het verband blijkt, dat art.
36 wel degelijk Overheids-ingemenging wil; want
onthouding is geen bestrijding van iemands
»ambt», d. i. van de aan hem opgelegde werk-
zaamheid. Voorts zou men dan aan dit artikel
een betekenis geven, die met het zeer bekende
gevoelen der opstellers zelf geheel in strijd
zou zijn.

En eindelijk volgt men dan eene methode van
uitlegging, die wel nergens elders door iemand
zal toegepast worden.

Of wat zou bijv. onze Tweede Kamer wel
zeggen, wanneer zij een voorstel in behandeling
kreeg, om de Gereformeerde en Roomsche ker-
ken te vervolgen, met de overweging dat het
Grondwets-artikel alleen spreekt over bescher-
ming van »kerkgenootschappen»? Of wat zouden
de Hervormde en andere kerken er wel van zeg-
gen, wanneer de Regeering het Grondwetsarti-
kel, dat de tractementen enz. »verkeert», eens
zoo uitlegde, dat die verzekering het beste gaat
en het best gewaarborgd is, wanneer de gemeen-
teden zelf voor die tractementen enz. zorgen,
en dat dus volgens dat artikel zelfs de Regeer-
ing door onthouding zulk moet laten geschieden.

Wat zou een legeraanvoerder wel zeggen van
een soldaat, die op het slagveld den vijand den
rug toekeerde, en zich dan later verweerde,
evenals die Athener uit denouden tijd, die
ze zeggen: »Ik heb mij overeenkomstig mijn
oed gedragen. Ik zwoer voor het vaderland te
vallen. Ware ik nu op het slagveld ge-
vallen, dan zou ik niets meer voor het vader-
land kunnen doen. Door te vluchten kon ik
het vaderland op de beste wijze een soldaat
sparen.»

Op diezelfde manier redeneerende zou men
kunnen zeggen: Art. 3 onzer Statuten wil, dat
de Gereformeerde beginselen de grondslag zullen
zijn van het onderwijs aan de Vrije Universiteit;
de grondslag is onder den grond, en wordt
door hetgeen erop staat gedrukt; dus is het der
Statuten eisch, dat die beginselen zóó bedekt
blijven, dat men er niets van bemerkt, en dat
zij door het onderwijs worden onderdrukt en
ten onder gehouden.

Neen, niet naar subjectieve wilkeur mag
oort worden uitgelegd, zoodat men letterlijk van
alles alles maken kan; maar alleen naar de
regelen, die op ieder gebied voor gezonde uit-
legging gelden.

En nu valt ook in het oog, welk rechtstreeks
belang de Vrije Universiteit daarbij heeft. Zij
rust op Gereformeerden grondslag. Maar indien
de bronnen, waaruit de kennis van dien grond-
slag te putten is, door willekeurige uitlegging
alles zouden kunnen zeggen, wat men zelf wil,
dan zou aan dien grondslag letterlijk alle vastig-
heid ontbreken. Metterdaad zou er dan eigen-
lijk geen grondslag meer zijn.

Maar (en dit is eene tweede kwestie, waarop
we te letten hebben) indien alzo erkend wordt,
dat de Overheid dus wel terdege door dit artikel
zou worden gedrongen, om zich niet al wat het
voorschrijft te bemoeien, volgt daar dan niet
uit, dat wij aan dat artikel gebonden zijn, en
is het niet noodzakelijk, bij bezwaar tegen den
inhoud, henen te gaan?

De eerste bestaat er verschild over de betee-
kenis, den zin en de bedoeling van dit midden-
stuk, hoewel een en ander, zoo oppervlakkig
gezien, nog al duidelijk is.

Er zijn menschen, die *meer* in dit deel lezen
dan er in staat, en anderen die er *minder* in
zien dan het bevat.

Allereerst houdt spreker zich bezig met hen,
die er *meer* in lezen, dan er in staat.

Dat zijn de lieden, die de opvatting huldigen,
als sprak dit artikel van de roeping der
Overheid met betrekking tot de *kerkerij* en de
ketters.

Dat is een misverstand; doch, dit misver-
stand is begrijpelijk. Het denkbeeld van ketter-
vervolg was aan de eeuw der Hervorming
zeer niet vreemd, en in de Westminster-confes-
sie van 1646, die de meest verspreide Gere-
formeerde confessie is, wordt dan ook wel
degelijk gezegd, dat de Overheid de roeping
heeft, alle godslastering en ketterij te onder-
drukken, desnoods met geweld.

Diezelfde gedachte verbindt men nu ook aan
ons artikel 36, hoewel ten onrechte.

Wel dacht men zóó in de 16de en 17de eeuw;
en ook de Gereformeerden deelden die opvat-
ting. Zij keurden nooit vervolging als zoodanig
af, zelfs niet op het oogenblik dat die tegen
eigen geestesverwanten gericht was. Een sterk
bewijs daarvan leverden de Fransche Gerefor-
meerden in de 16de eeuw. Het Fransche Par-

lement namelijk overwoog in 1559 de vraag,
of men ketters mocht en moest dooden. Het
verdroot velen parlementsliden, nog langer
menschen te vervolgen, die als ordelijke en
vredelevende burgers bekend stonden.

Om nu licht in deze kwestie te ontvingen,
meenden verschillende parlementsliden niet be-
ter te kunnen doen, dan in het geheim het
advies te vragen van de Fransche Gereformeer-
den, die zelf onder de vervolging te lijden
hadden en wendden zich daarom tot Franscois
de Morel, den Gereformeerden predikant, met
verzoek, hun argumenten uit de Heilige Schrift
tegen zulke kettervervolg te verschaften.

En wat antwoorde De Morel? Wel, dat hij
den heeren zulke argumenten niet kon geven,
daar hij de vervolging op zich zelf alleens
Schriftuurlijk achtte, en de Gereformeerden een
toestand van losbandigheid, waarin op gods-
dienstig gebied ieder maar alles zou durven
zeggen, zeker niet zoo verkieslijk achtten boven
de tyrannie, aan wier druk zij thans waren prijs
gegeven.

Ook de opstellers onzer belijdenis waren het
met de kettervervolg eens. Zij keurden haar
volstrekt niet af; wel gaven zij meer dan eens
te kennen, dat de *verkeerde* menschen werden
vervolgd.

Toch werd kettervervolg niet in onze con-
fessie geschreven. Men meent het o. a. ook
daarom, wijl er sprake is van valschen gods-
dienst. Maar »godsdienst» beteekende in de
dagen, toen de confessie werd opgesteld, heel
iets anders, dan men er nu doorgaans onder
verstaat. Nu spreekt men gewoonlijk van »gods-
dienst», als vroomheid, als religie, als iets inwen-
digs. Maar dat werd er toen niet onder verstaan.
Men had gansch iets anders op het oog: den dienst
van God, datgene, wat wij eeredienst zouden noe-
men. Dit blijkt dan ook duidelijk uit den door onze
Gereformeerde kerken vastgestelden Franschen
tekst der Confessie, waar voor het woord gods-
dienst niet staat *religieus*, maar *service de Dieu*.
Eveneens blijkt dat uit den Latijnschen tekst.

Van religie noch van ketterij is in art. 36
sprake. Men kan ze wel met dat artikel in ver-
band brengen, maar dat is de zaak niet. Voetius
zegt dan ook, dat de Gereformeerden van het
ketterdoen nooit een stuk hunner geloofsbe-
lidenis hebben gemaakt; en Voetius zegt dat
naar waarheid.

Doch er zijn ook menschen die *minder* in het
artikel lezen dan zijn inhoud is; en in hierover
gaat thans zelfs vooral de kwestie van uitleg-
ging.

Dat zijn de lieden, die tegen de Overheids-
bemoeying, in het artikel voorgeschreven, gekant
zijn en desmettenin beweren, dat zij art. 36
wenschen te handhaven. Zij redeneeren aldus:
De handhaving van den kerkdienst enz., kan het
best geschieden door de kerk zelf. De historie
bewijst, dat, als de Overheid in dezen
optreedt, zij in den regel aan den verkeerde
kant gaat staan en bijna altijd kwaad doet. Het
is dus veel verstandiger dat zij zich onthoudt.
En omdat nu tot bereiking van een voorgesteld
doel natuurlijk altijd de beste middelen moeten
gebruikt worden, zoo moet ook hier gedacht
worden aan het beste middel, dat de Overheid
gebruiken kan, n. l. onthouding. »De hand
houden aan» moet dus hier worden opgevat,
alsof er stond: »de hand afhouden van.» En
evenzoo wordt dan al het volgende in zijn te-
geende omgezet.

Zulke uitlegging wordt gegeven door ernstige
mannen, die het blijkbaar ook ernstig meenen.
Toch is het eigenlijk slechts een spelen met
woorden; waarvoor letterlijk niets is aan te voe-
ren, dan dat men het gaarne aldus lezen zou.

Immers, wanneer we in het deel van het arti-
kel, door ons bedoeld, woorden lezen als »hand-
haven», »weren», »uitroepen», »te gronde
werpen», »doen prediken», dan gaat het niet aan,
alle die zeer actieve begrippen ter zijde te stel-
len, en te beweren, dat onthouding der Over-
heid met dit artikel overeenkomt.

Trouwens ook uit het verband blijkt, dat art.
36 wel degelijk Overheids-ingemenging wil; want
onthouding is geen bestrijding van iemands
»ambt», d. i. van de aan hem opgelegde werk-
zaamheid. Voorts zou men dan aan dit artikel
een betekenis geven, die met het zeer bekende
gevoelen der opstellers zelf geheel in strijd
zou zijn.

En eindelijk volgt men dan eene methode van
uitlegging, die wel nergens elders door iemand
zal toegepast worden.

Of wat zou bijv. onze Tweede Kamer wel
zeggen, wanneer zij een voorstel in behandeling
kreeg, om de Gereformeerde en Roomsche ker-
ken te vervolgen, met de overweging dat het
Grondwets-artikel alleen spreekt over bescher-
ming van »kerkgenootschappen»? Of wat zouden
de Hervormde en andere kerken er wel van zeg-
gen, wanneer de Regeering het Grondwetsarti-
kel, dat de tractementen enz. »verkeert», eens
zoo uitlegde, dat die verzekering het beste gaat
en het best gewaarborgd is, wanneer de gemeen-
teden zelf voor die tractementen enz. zorgen,
en dat dus volgens dat artikel zelfs de Regeer-
ing door onthouding zulk moet laten geschieden.

Wat zou een legeraanvoerder wel zeggen van
een soldaat, die op het slagveld den vijand den
rug toekeerde, en zich dan later verweerde,
evenals die Athener uit denouden tijd, die
ze zeggen: »Ik heb mij overeenkomstig mijn
oed gedragen. Ik zwoer voor het vaderland te
vallen. Ware ik nu op het slagveld ge-
vallen, dan zou ik niets meer voor het vader-
land kunnen doen. Door te vluchten kon ik
het vaderland op de beste wijze een soldaat
sparen.»

Op diezelfde manier redeneerende zou men
kunnen zeggen: Art. 3 onzer Statuten wil, dat
de Gereformeerde beginselen de grondslag zullen
zijn van het onderwijs aan de Vrije Universiteit;
de grondslag is onder den grond, en wordt
door hetgeen erop staat gedrukt; dus is het der
Statuten eisch, dat die beginselen zóó bedekt
blijven, dat men er niets van bemerkt, en dat
zij door het onderwijs worden onderdrukt en
ten onder gehouden.

Neen, niet naar subjectieve wilkeur mag
oort worden uitgelegd, zoodat men letterlijk van
alles alles maken kan; maar alleen naar de
regelen, die op ieder gebied voor gezonde uit-
legging gelden.

En nu valt ook in het oog, welk rechtstreeks
belang de Vrije Universiteit daarbij heeft. Zij
rust op Gereformeerden grondslag. Maar indien
de bronnen, waaruit de kennis van dien grond-
slag te putten is, door willekeurige uitlegging
alles zouden kunnen zeggen, wat men zelf wil,
dan zou aan dien grondslag letterlijk alle vastig-
heid ontbreken. Metterdaad zou er dan eigen-
lijk geen grondslag meer zijn.

Maar (en dit is eene tweede kwestie, waarop
we te letten hebben) indien alzo erkend wordt,
dat de Overheid dus wel terdege door dit artikel
zou worden gedrongen, om zich niet al wat het
voorschrijft te bemoeien, volgt daar dan niet
uit, dat wij aan dat artikel gebonden zijn, en
is het niet noodzakelijk, bij bezwaar tegen den
inhoud, henen te gaan?

De eerste bestaat er verschild over de betee-
kenis, den zin en de bedoeling van dit midden-
stuk, hoewel een en ander, zoo oppervlakkig
gezien, nog al duidelijk is.

Er zijn menschen, die *meer* in dit deel lezen
dan er in staat, en anderen die er *minder* in
zien dan het bevat.

Allereerst houdt spreker zich bezig met hen,
die er *meer* in lezen, dan er in staat.

Dat zijn de lieden, die de opvatting huldigen,
als sprak dit artikel van de roeping der
Overheid met betrekking tot de *kerkerij* en de
ketters.

Dat is een misverstand; doch, dit misver-
stand is begrijpelijk. Het denkbeeld van ketter-
vervolg was aan de eeuw der Hervorming
zeer niet vreemd, en in de Westminster-confes-
sie van 1646, die de meest verspreide Gere-
formeerde confessie is, wordt dan ook wel
degelijk gezegd, dat de Overheid de roeping
heeft, alle godslastering en ketterij te onder-
drukken, desnoods met geweld.

Diezelfde gedachte verbindt men nu ook aan
ons artikel 36, hoewel ten onrechte.

Wel dacht men zóó in de 16de en 17de eeuw;
en ook de Gereformeerden deelden die opvat-
ting. Zij keurden nooit vervolging als zoodanig
af, zelfs niet op het oogenblik dat die tegen
eigen geestesverwanten gericht was. Een sterk
bewijs daarvan leverden de Fransche Gerefor-
meerden in de 16de eeuw. Het Fransche Par-

lement namelijk overwoog in 1559 de vraag,
of men ketters mocht en moest dooden. Het
verdroot velen parlementsliden, nog langer
menschen te vervolgen, die als ordelijke en
vredelevende burgers bekend stonden.

Om nu licht in deze kwestie te ontvingen,
meenden verschillende parlementsliden niet be-
ter te kunnen doen, dan in het geheim het
advies te vragen van de Fransche Gereformeer-
den, die zelf onder de vervolging te lijden
hadden en wendden zich daarom tot Franscois
de Morel, den Gereformeerden predikant, met
verzoek, hun argumenten uit de Heilige Schrift
tegen zulke kettervervolg te verschaften.

En wat antwoorde De Morel? Wel, dat hij
den heeren zulke argumenten niet kon geven,
daar hij de vervolging op zich zelf alleens
Schriftuurlijk achtte, en de Gereformeerden een
toestand van losbandigheid, waarin op gods-
dienstig gebied ieder maar alles zou durven
zeggen, zeker niet zoo verkieslijk achtten boven
de tyrannie, aan wier druk zij thans waren prijs
gegeven.

Ook de opstellers onzer belijdenis waren het
met de kettervervolg eens. Zij keurden haar
volstrekt niet af; wel gaven zij meer dan eens
te kennen, dat de *verkeerde* menschen werden
vervolgd.

Toch werd kettervervolg niet in onze con-
fessie geschreven. Men meent het o. a. ook
daarom, wijl er sprake is van valschen gods-
dienst. Maar »godsdienst» beteekende in de
dagen, toen de confessie werd opgesteld, heel
iets anders, dan men er nu doorgaans onder
verstaat. Nu spreekt men gewoonlijk van »gods-
dienst», als vroomheid, als religie, als iets inwen-
digs. Maar dat werd er toen niet onder verstaan.
Men had gansch iets anders op het oog: den dienst
van God, datgene, wat wij eeredienst zouden noe-
men. Dit blijkt dan ook duidelijk uit den door onze
Gereformeerde kerken vastgestelden Franschen
tekst der Confessie, waar voor het woord gods-
dienst niet staat *religieus*, maar *service de Dieu*.
Eveneens blijkt dat uit den Latijnschen tekst.

Neen, want art. 2 der Statuten heeft gelukkig
deze clausule behouden: »een zoodanig gezag
daaraan hechtende, als genoemde Synode, blijk-
kens hare eigene handwijze en hare acten, aan
de belijdenisschriften der Ned. Gereformeerde
kerken heeft toegekend».

Noch kon de Vrije Universiteit, als zijnde
een Gereformeerde stichting, het voorstel hebben
aanvaard, door de Deputaten in zake de oplei-
ding op de Middelburgsche Synode van 1896
ingediend, om die clausule weg te laten. Dan
waren de belijdenisschriften met Gods Woord
gelijk gesteld geweest.

Juist door het handhaven van deze clausule
zijn de belijdenisschriften op hare ware plaats
gebleven; men kan ze niet onderschatten, noch
overschatten. Geen van beide heeft de Dordtsche
Synode van 1618 gedaan. Zij heeft de Belide-
nisschriften zeker zeker niet van hun gezag be-
reigd; maar ook tevens getoond, dat die aan
Gods Woord onderworpen blijven, en zelfs het
geval van een *grammatica* voorzien en geregeld.
Meer gezag er voor te eischen dan de genoemde
Synode deed, zou nu juist in strijd zijn met art.
2 der Statuten; en ook bij die rechte waarde-
ring van hun gezag heeft de Vrije Universiteit
rechtstreeks belang, juist omdat zij Gerefor-
meerd is.

Aan de twee reeds genoemde quaestien is nu
nog een derde toe te voegen, en deze is eigenlijk
de voornaamste. Waar de beide andere slechts
van formeelen aard zijn, raakt deze de zaak zelf.
Immers, zij betreft de vraag of het bedoelde
deel van art. 36, opgevat gelijk het daar staat,
al dan niet is te handhaven.

Alle Gereformeerde kerken, die zich er over
hebben uitgesproken, beantwoordden die vraag
in ontkennenden zin. Nergens worden de be-
doelde uitspraken van art. 36 metterdaad nog